EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 2.6.2021
COM(2021) 272 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Viieteistkümnes aastaaruanne (2020) liidu abi kasutamise kohta nõukogu 27. veebruari 2006. aasta määruse (EÜ) nr 389/2006 (millega luuakse rahalise toetuse programm Küprose türgi kogukonna majandusarengu soodustamiseks) alusel

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Viieteistkümnes aastaaruanne (2020) liidu abi kasutamise kohta nõukogu 27. veebruari 2006. aasta määruse (EÜ) nr 389/2006 (millega luuakse rahalise toetuse programm Küprose türgi kogukonna majandusarengu soodustamiseks) alusel

1. SISSEJUHATUS

Nõukogu määrus (EÜ) nr 389/2006[1] (edaspidi „abimäärus“) on Küprose türgi kogukonna abistamise aluseks ning selle kohaselt tuleb igal aastal nõukogule ja Euroopa Parlamendile aru anda.

2. ABI KAVANDAMINE

2006. aastast kuni 2020. aasta lõpuni kavandati abimääruse raames tehtavateks toiminguteks 592 miljonit eurot. 2020. aasta tegevusprogrammi jaoks 2020. aasta juulis võetud kohustuse (I osa) ja 2020. aasta septembris võetud kohustuse (II osa) kogusumma oli 36,6 miljonit eurot[2]. Mitmeaastases finantsraamistikus on aastateks 2014–2020 esitatud programmi mitmeaastane perspektiiv, mille kohaselt toimub stabiilne iga-aastane rahastamine. Abiprogramm on oma olemuselt siiski ajutine ja selle eesmärk on hõlbustada Küprose taasühendamist. Nii abimäärus kui ka nõukogu määrus nr 1311/2013, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik,[3] võimaldavad programmi taasühendamise korral muuta.

3. RAKENDUSMEHHANISMID

Programmi rakendatakse Küprose Vabariigi valitsuse tegeliku kontrolli alt välja jäävatel Küprose Vabariigi aladel, kus liidu õigustiku kohaldamine on ühinemislepingu protokolli nr 10 kohaselt ajutiselt peatatud. Abi antakse eelarve otsese ja kaudse täitmise kaudu.

Komisjon tegutseb ainulaadsetes poliitilistes, õiguslikes ja diplomaatilistes tingimustes. Selleks et rakendada programmi usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtteid järgides, on vaja erikokkuleppeid. Tavaolukorras nähakse ELi rahastatavate abiprogrammide puhul abi kasutamise õigusraamistik ette abi saava riigi valitsusega sõlmitavate lepingutega. Küprose türgi kogukonnale abi andmiseks ei saa selliseid lepinguid sõlmida. Abi andmisega kaasneva riski juhtimine ja maandamine on osa komisjoni tööst ning võetavate meetmete hulka kuuluvad intensiivne järelevalve lepingute üle, toetuse andmine abisaajatele, maksetingimuste

[1] Nõukogu 27. veebruari 2006. aasta määrus (EÜ) nr 389/2006, millega luuakse rahalise toetuse programm Küprose türgi kogukonna majandusarengu soodustamiseks ja millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2667/2000 Euroopa Ülesehitusameti kohta (ELT L 65, 7.3.2006, lk 5).

[2] Komisjoni 18. juuni 2020. aasta rakendusotsus Küprose türgi kogukonna abistamiseks tegevusprogrammi vastuvõtmise kohta aastaks 2020 (I osa) (C(2020) 4008) ning komisjoni 25. augusti 2020. aasta rakendusotsus Küprose türgi kogukonna abistamiseks tegevusprogrammi vastuvõtmise kohta aastaks 2020 (II osa) (C(2020) 5698).

[3] Nõukogu 2. detsembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 1311/2013, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2014–2020 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 884).

läbivaatamine ja ettevaatlik suhtumine pangatagatiste kasutamisse. Märkimisväärne osa abist on toetustena antav abi, mille haldamine on ressursimahukas.

Et tagada abi mõju, peab Küprose türgi kogukond olema täielikult kaasatud ettevalmistustesse, mis tehakse liidu õigustiku kasutuselevõtuks pärast ühendamiskokkuleppe sõlmimist.

Abiprogrammi meeskond tegutseb Nikosia põhjaosas asuva ELi programmi tugibüroo kaudu. Ka komisjoni esindus Küprosel korraldab kohtumisi, seminare ja pressikonverentse ning suhtleb avalikkusega kogu saarel (sh abiprogrammi teemadel). Peale selle rakendab abiprogrammi alusel rahastatav ELi infopunkt teavitus- ja nähtavusmeetmeid, pakkudes teavet ELi poliitika, prioriteetide ja meetmete kohta Küprose türgi kogukonna toetamisel ning edendades Euroopa kultuuri.

4. PROGRAMMI RAKENDAMINE ARUANDEPERIOODIL

4.1. Üldine ülevaade

Komisjon jätkab abimääruse rakendamist üldeesmärgiga toetada taasühendamist. Komisjon on konflikti lahendamiseks peetavatel kõnelustel sõlmitud kokkulepete alusel valmis programmi kohandama.

2020. aastal jätkati mitut edukalt käivitunud ja õnnestunud projekti, nagu ELi stipendiumid ning usaldust suurendavad meetmed kultuuripärandi tehnilise komitee ja teadmata kadunud isikute otsimisega tegeleva komitee toetamiseks. Jätkus kaht kogukonda hõlmavate tehniliste komiteede algatuste rahastamine spetsiaalsest rahastamisvahendist.

Toetustena antav abi oli jätkuvalt programmi oluline osa. Kokkuleppeks valmistuvatele olulistele majandussektoritele antavat abi suurendati erasektorit ja maapiirkondi ning inimressursside arendamist toetavate projektide kaudu. Jätkati tööd loomahaiguste likvideerimise ja toiduohutuse märkimisväärse parandamise nimel.

Endiselt on suuri lünki abisaajate suutlikkuses rakendada pärast tervikliku kokkuleppe sõlmimist tõhusalt liidu õigustikku ning paljude õigusaktide vastuvõtmine on veel pooleli. Sellegipoolest on Küprose türgi kogukond jätkanud mitmes valdkonnas märkimisväärsete edusammude tegemist ja on hakanud paremini mõistma ELi standarditega vastavusse viidud õigusaktide rakendamisega seotud ülesandeid.

Üks lahendamata probleem on Famagusta kanalisatsioonivõrgu ehitamine, millega seotud lepingu komisjon lõpetas 2013. aasta detsembris. Vaidlus endise töövõtjaga on jõudnud vahekohtusse ja menetlus on alles pooleli. Vahepeal sõlmiti seonduvate parandustööde teostamise leping, kuid töödega ei ole veel alustatud.

Abiprogrammi rakendamist raskendas COVID-19 pandeemia puhkemine. Komisjon kandis hoolt selle eest, et programmitegevusel on valitsevast olukorrast hoolimata tulemused, ning kehtestas leevendusmeetmed, et tagada projektide jätkumine. Oluline on see, et kiiresti võeti kasutusele hädaabipakett, et tagada kõige hädavajalikumad meditsiinitarbed, majanduslik toetus mikroettevõtjatele ja VKEdele ning eksperdinõu Küprose türgi kogukonnale.

Aasta lõpus oli programmi raames täitmisel 194 lepingut.

4.2. Edusammud eesmärkide kaupa

Abiprogrammi üldine eesmärk on aidata Küprose türgi kogukonna majandusarengu soodustamise kaudu kaasa Küprose taasühendamisele, pöörates erilist tähelepanu saare majanduslikule integratsioonile, tihedamate sidemete loomisele nii kahe kogukonna vahel kui ka Euroopa Liiduga ning liidu õigustiku ülevõtmiseks valmistumisele.

2020. aastal võeti abimääruse eesmärkide saavutamiseks järgmised meetmed.

4.2.1. Eesmärk nr 1: taristu arendamine ja ümberkorraldamine

ÜRO Arenguprogrammi raames jätkati kohaliku taristu rahastamisvahendi rakendamist komisjoniga sõlmitud rahalist toetust käsitlevate lepingute kaudu, mille kogumaht oli 23,4 miljonit eurot. Rahastamisvahendi kaudu toetatakse asjakohaste kohalike taristuinvesteeringute ettevalmistamist ja tegemist. Lisaks kaheteistkümne olulise projekti edenemisele kohaliku taristu rahastamisvahendi toel jõudis 2020. aastal lõpule optimeeritud teine taotlusvoor kohalikele kogukondadele, mille tulemusel lisandus viis potentsiaalset projekti rahastamiseks kohaliku taristu rahastamisvahendist.

ELi projekt Pedieose jõe kallaste korrastamiseks, mille eesmärk on tuua Küprose kaks kogukonda kokku vaba aega veetma, jõudis detailplaneerimise etappi.

Veesektoris jätkus Nikosia uue kanalisatsioonimagistraali rajamine. Projekti raames ehitatakse 13 km pikkune kanalisatsioonitorustik, et juhtida Nikosia piirkonna reovesi kahe kogukonna ühisesse Nikosia reoveepuhastusjaama, mis valmis ELi abiga 2013. aastal. Ehkki COVID-19ga seotud piirangute tõttu ehitustööd kolmeks kuuks peatusid, tehti projekti elluviimisel edusamme: paigaldatud on ligikaudu 80 % torustikust ja käimas on pumbajaamade ehitamine.

2020. aasta märtsis sai valmis niisutussüsteem, milles taaskasutatakse Morphou reoveepuhastusjaamas puhastatud reovett. Samuti jõudis lõpule üksikasjaliku projekti ja sellega seotud hankedokumentide koostamine Nikosia uues reoveepuhastusjaamas puhastatud reovee ja sette taaskasutamiseks.

Famagusta kanalisatsioonivõrgustiku remondi- ja parandustööde hankeleping ja seonduv järelevalveteenuse leping allkirjastati 2019. aasta märtsis, kuid tööd ei ole veel alanud. Inseneride ja arhitektide koda andis 2021. aasta alguses projekteerimisloa.

Prügila laiendamist ja degaseerimisrajatise ehitamist käsitlevat kaht muudetud ehitustööde lepingut, mille raames investeeritakse tahkete jäätmete käitlemisse nüüd üle 4,5 miljoni euro, täideti edukalt, hoolimata COVID-19 pandeemiast. Tehtud muudatused võimaldavad toota taastuvatest energiaallikatest (prügilagaasi kogumine, käitlemine ja põletamine) kuni 0,8 MW elektrienergiat. Toodetava elektrienergiaga tagatakse prügila reovee (nõrgvee) säästlik käitlemine äsja ehitatud käitlusrajatises, mis muidu oleks põhjustanud lõplikule abisaajale vastuvõetamatuid tegevuskulusid.

Suutlikkuse arendamise teenuslepinguga võeti kohalike kogukondade jäätmekäitluses kasutusele ringmajanduse põhimõtted. Soodsas keskkonnas, mille abisaaja on loonud ELi propageeritava pakendijäätmeid käsitleva õigusakti rakendamisega, on lõpule jõudmas esimese kasumit mittetaotleva tootjavastutusorganisatsiooni asutamine.

Kooskõlas ELi rahastatava sidusa tahkete jäätmete käitlemise kavaga on lõppjärgus toetuse andmine, millega aidatakse kaheksal kohalikul kogukonnal täiustada oma

jäätmekäitlustaristut. Sama toetuskava raames ehitati Nikosiasse varjupaik koduvägivalla ohvrite majutamiseks.

Õhukvaliteedi seirevõrgustiku renoveerimisega ning vee- ja kütusekvaliteedi referentlaboratooriumi rajamisega parandatakse kohalikku tehnilist suutlikkust jälgida keskkonna kvaliteeti.

2020. aasta lõpus lõppes tehnilise abi andmine energiatõhususe programmi rakendamiseks koolides. Katseprojektis osalenud kümnes koolis analüüsiti energiatõhususe suurendamiseks võetud meetmeid, nagu akende väljavahetamine, hoonete välisisolatsiooni parandamine ning valgustus-, kütte- ja jahutussüsteemide ajakohastamine. Neid täiustusi analüüsiti ka kulutasuvuse vaatenurgast, võttes arvesse kohalikke majanduslikke tegureid. Uuringu tulemusi kasutatakse tulevaste sekkumiste asjakohasuse hindamisel.

4.2.2. Eesmärk nr 2: sotsiaalse ja majandusliku arengu edendamine

Abiprogrammi raames kaasati vahendeid, et rahuldada tervishoiusektoris kindlaks tehtud kõige pakilisemaid vajadusi, võitlemaks COVID-19 pandeemiaga. Pakett hõlmas isikukaitsevahendeid, laboriseadmeid, testikomplekte ja hingamisaparaate. Samuti võeti kasutusele 11 miljoni euro suurune hädaabipakett majanduse jaoks, et aidata leevendada pandeemia sotsiaal-majanduslikku mõju.

Uuendusliku ettevõtluse ja dialoogi projekti, mida viiakse ellu koostöös Põhja-Iirimaa ülemerekoostöö ühinguga (NI-CO), laiendati märkimisväärselt. Võetud rahalised kohustused ulatuvad nüüd kokku 16,6 miljoni euroni ning lisatud on töökohtade loomist ja kaitsmist hõlmav uus komponent, et aidata võidelda COVID-19 pandeemia kahjuliku majandusliku mõjuga. Liikumispiirangute ajal tegevuse peatanud mikro- ja väikeettevõtjatele jagati 3 miljonit eurot erakorralist toetust, et aidata neil taastada oma varud ja katta tegevuse taasalustamiseks vajalikud erakorralised kulud.

Maaelu arengu valdkonnas laiendati põllumajandusettevõtete nõustamisteenustega seotud tehnilise abi lepingut. Selle projekti raames toetatakse põllumajandusettevõtete nõustamise strateegiat ja pakutakse nõustamisteenuseid taotlusvooru „Põllumajandusinvesteeringud“ (Maaelu areng IV) toetusesaajatele. Taotlusvoor lõppes 2020. aastal ja komisjon sõlmis 55 toetuslepingut kogusummas 4,3 miljonit eurot, et tugevdada põllumajanduse väärtusahelat.

2020. aasta alguses viidi tehnilise abi projekti raames, mille eesmärk on suurendada veterinaararstide suutlikkust ennetada, tõrjuda ja likvideerida loomahaigusi, lõpule teine ulatuslik loomadelt proovide võtmine ja loomade kontrollimine prioriteetsete haiguste (brutselloos, tuberkuloos) suhtes. Proove võeti enam kui 300 000 loomalt (veised, lambad ja kitsed) ning nakatunud loomade tuvastamiseks ja nende äraviimiseks põllumajandusettevõtetest tehti 383 000 testi. Selle tulemusel on brutselloosi levimus Küprose türgi kogukonnas vähenemas.

Komisjon tellis ka laborikatseid ja hankis veterinaarkaupu ning algatas teenuste hankeid, näiteks loomadelt proovide võtmiseks ja loomade kontrollimiseks. See toetus ulatub peaaegu ühe miljoni euroni ning selle eesmärk on aidata veelgi enam kaasa prioriteetsete loomahaiguste avastamisele ja likvideerimisele. Peale selle hangiti peaaegu 500 000 euro eest laboriseadmeid, et aidata suurendada toidu- ja terviselaborites toimuva kontrollimise ulatust ja usaldusväärsust.

ELi toetuse abil tehti edasisi edusamme eraveterinaararstide kaasamisel loomadelt proovide võtmisse ja loomade kontrollimisse ning muude avalike ülesannete täitmisse. Abisaaja rakendas ELi soovitatud õigusakti, mis võimaldab erasektori veterinaararstidel täita eespool nimetatud ülesandeid.

Haiguste likvideerimise programmi on tugevdatud loomsete jäätmete kõrvaldamise süsteemi rajamisega. Ehitustööd lõppesid 2020. aasta alguses. Komisjon on toetanud ka loomsete jäätmete käitlemise kava koostamist, et tagada asjaomaste rajatiste kulutõhus tegevus.

2020. aastal algatati ELi rahastatava tehnilise abi hankimine kokku 3,2 miljoni euro eest, et aidata kiirendada ELi standarditega kooskõlas olevate standardite tõhusat rakendamist kogu loomset päritolu toidu tootmisahelas.

Haridussektoris viidi lõpule taotlusvooru „Õpetamise ja õppimise parandamine pideva kutsealase arendamise mehhanismi kaudu“ projektide hindamine ja sõlmiti leping. Komisjon liigub takistusteta oma pikaajalise eesmärgi poole viia Küprose türgi kogukonna lastele antav haridus kooskõlla parimate rahvusvaheliste tavadega.

Ehkki COVID-19 pandeemia on põhjustanud katkestuse, on käsil kutsehariduse ja -õppe kavade väljatöötamise projekti elluviimine, kus õppekavade ajakohastamiseks kasutatakse projekti VETLAM II raames välja töötatud muudetud kutsestandardeid.

Projekt, mille eesmärk on rajada 1,1 miljoni euroga teaduslaborid 48 algkooli, on pärast mõningasi viivitusi nüüd esimeses rakendusetapis. Hangitud on ka mobiilne labor, milleks on erivarustusega buss.

Maailmapanga juhitava majandusseire programmi raames tehti täiendavaid süvaanalüüse ja anti tehnilist abi. Programmis keskenduti eelarveanalüüsile ja avaliku halduse asutuste rahalisele jätkusuutlikkusele, taasühendamise majanduslikule ja kaubanduslikule mõjule, erasektori arengule ja sotsiaalsele kaasatusele ning makromajanduslikule järelevalvele.

4.2.3. Eesmärk nr 3: leppimisele kaasaaitamine, usaldust suurendavad meetmed ja kodanikuühiskonna toetamine

Teadmata kadunud isikute otsimisega tegelev komitee, mida toetatakse ÜRO Arenguprogrammiga sõlmitud rahalist toetust käsitleva lepingu kaudu, jätkas oma väli- ja laboritööd. 2020. aasta lõpuks oli komitee välja kaevanud 2 002 teadmata kadunud isikust 1 188 säilmed. Neist 994 tuvastati geneetiliselt ja anti üle perele. Pandeemia ja väga kuum ilm aeglustasid 2020. aastal väljakaevamistöid märkimisväärselt, mille tulemusel komitee liikmed töötasid ettenägematute sündmuste tarbeks välja uue väljakaevamisstrateegia.

2020. aasta detsembris pikendati rahalist toetust käsitlevat lepingut, et rahastada teadmata kadunud isikute otsimisega tegeleva komitee 2021. aasta tegevust 2,6 miljoni euroga. Aastatel 2006–2020 on EL toetanud komiteed kokku 30 miljoni euroga, mis moodustab 75 % komiteele sel perioodil eraldatud kogurahastusest.

Kultuuripärandi kaitse kaht kogukonda hõlmava kultuuripärandi tehnilise komitee kaudu jäi abiprogrammist toetatavate leppimise ja usalduse suurendamise meetmete oluliseks osaks – 2020. aastal viidi lõpule 18 projekti. Kultuuripärandi programmi jaoks on EL andnud ühtekokku ligi 20 miljonit eurot, mida kasutatakse saare kultuuripärandiobjektide paremaks kaitsmiseks. Lõpetatud projekte on 79 ja pooleliolevaid projekte on 17.

Rahastamisvahend, millest toetatakse kaht kogukonda hõlmavaid tehnilisi komiteesid, jätkas kahe kogukonna lähendamist ja Küprose elanike igapäevaste probleemide lahendamist. 2020. aastal rahastati sellest ainulaadset usaldust suurendavat meedet, millega hõlbustati maalide ja audiovisuaalarhiivide tagastamist teineteisele. Maalide ja audiovisuaalmaterjalide näitus oli kõrgetasemeline poliitiline sündmus, millel osalesid mõlema kogukonna juhid. Hoolimata pandeemiast ja piiripunktide sulgemisest viisid kultuuri-, keskkonna-, haridus- ja tervisekomiteed ellu rea sihipäraseid meetmeid.

Pärast katseetappi sõlmiti 2020. aastal uus leping haridusliikumisega United World College, et anda välja veel 20 kaheaastast stipendiumi rahvusvahelises bakalaureuseõppes osalemiseks. See haridusliikumine korraldab Küprosel ka noori kaasavat tegevust ja lühikursuseid. Eesmärk on luua Küprosel aktiivsete noorte kogukond, kellel on oskused teha oma ühiskonnas positiivseid muudatusi.

Abiprogrammist rahastati ka Oslo rahu-uuringute instituudi Küprose keskust, et edendada keskuse tööd nn rahudividendi valdkonnas koos Küprose probleemi tervikliku lahendamisega. Uuest uuringust, milles vaadeldi probleeme, mida kokkuleppe majanduslik mõju Küprose elanikele põhjustab, ilmnes et lahendus toob märkimisväärset kasu ettevõtjatele. Uuring avaldati kolmes keeles (kreeka, türgi ja inglise) ning seda tutvustati üldsusele ja rahvusvahelisele kogukonnale.

2020. aastal jätkus kodanikuühiskonna toetamine. Kodanikuühiskonna organisatsioonide tehnilise abi üksus Civic Space jätkas kodanikuühiskonna organisatsioonide võimekuse suurendamist, kodanikuühiskonna arengut soodustava keskkonna loomist ning Küprose kreeka ja teiste ELi kodanikuühiskonna organisatsioonide koostöö soodustamist. Civic Space on toetanud oma mehhanismi „Grow Civic“ kaudu 92 kodanikuaktiivsuse algatust (22 neist 2020. aastal) rahu ja lepitamise, noorte, hariduse, tervishoiu, kunsti, inimõiguste ning keskkonna valdkonnas. 2020. aasta lõpus jõustus uus 30kuuline leping Civic Space'i jaoks.

2020. aastal oli pooleli programmi „Küprose aktiivne kodanikühiskond“ seitsmes taotlusvoor. Esimest korda eraldati vahendeid väiksematele/rohujuuretasandi kodanikuühiskonna organisatsioonidele, et laiendada taotlusvooru haaret. Eelmise taotlusvooru ja inimkaubanduse vastase võitlusega seotud taotlusvooru raames antud toetused on kõik rakendamisetapis ning toetusesaajad jätkavad koostööd sarnaste Küprose kreeka organisatsioonidega.

Aasta alguses aitasid ELi rahastatud algatused kaasa inimkaubanduse ja vaenukõne lisamisele konkreetse kuriteona kohalikku õigusakti.

4.2.4. Eesmärk nr 4: Küprose türgi kogukonna lähendamine ELile

Alates õppeaastast 2014/2015 on ELi stipendiumiprogrammi haldamine delegeeritud Briti Nõukogule. Viimase taotlusvooru eelarvest sai määrata 2020/2021. õppeaastaks 138 stipendiumi, millest 127 võeti vastu. Stipendiumidega toetatakse üliõpilasi esimesel kõrgkooliaastal, kõrghariduse teise astme üliõpilaste magistri- või doktoriõpet ning teadustöötajaid ja spetsialiste keele- ja kutseoskuste täiendamisel ELi liikmesriikides.

Alates 2007. aastast on stipendiumiprogrammi kaudu saanud stipendiumi peaaegu 1 700 Küprose türgi tudengit ja spetsialisti. Suurim probleem selles taotlusvoorus oli pandeemia puhkemine taotlemis- ja valikuetapis, mida leevendas Briti Nõukogu kehtestatud erikord.

ELi infopunkt, mida haldab ELi programmi tugibüroo koos Euroopa Komisjoni esindusega Küprosel, saavutas 2020. aastal ELi suure nähtavuse, viies oma tegevuse veebiplatvormidele. Kajastati enam kui 15 ELiga seotud teemat, sh korraldati Euroopa rohelise kokkuleppe kampaania ja ulatuslik energiatõhususe teemaline teabekampaania. ELi infopunkt on käsitlenud ka selliseid teemasid nagu LGTB-inimeste õigused, sooline vägivald, puuetega inimeste õigused ja inimkaubandus.

ELi infopunkt korraldas 17 üritust, peamiselt veebis, sealhulgas ulatusliku Euroopa päeva kampaania ja 54 korduvat üritust, teiste seas rea „Püsi kodus“ kontserte ajal, mil kehtisid liikumispiirangud. Need üritused meelitasid ligi üle 15 000 osaleja. Korraldati ka ulatuslik COVID-19 teabekampaania. Veel anti välja 9 uudiskirja ja 35 veebipõhist infograafikut ning kohalikus meedias ilmus 157 uudisteartiklit ja 3 teleklippi.

Meetmete populaarsust kinnitab ka Facebooki lehe „Abbilgi“ külastatavus (2020. aastal üle 2 000 uue jälgija, mis teeb jälgijate koguarvuks alates lehe avamisest 20 249 inimest).

4.2.5. Eesmärgid nr 5 ja 6: Küprose türgi kogukonna ettevalmistamine liidu õigustiku ülevõtmiseks ja rakendamiseks

Abimääruse 5. ja 6. eesmärgi elluviimiseks kasutatakse komisjoni tehnilise abi ja teabevahetuse (TAIEX) rahastamisvahendit, aidates nii valmistada Küprose türgi kogukonda ette liidu õigustiku rakendamiseks, kui lõpeb selle kohaldamise peatamine ehk kui jõustub Küprose probleemi terviklik lahendus.

2020. aastal jätkus abi andmine liidu õigustiku 17 põhivaldkonnas. Kokku korraldati 2020. aastal 49 üritust. Alates 2020. aasta märtsist toimus kogu TAIEXi tegevus veebis. Töötati välja uus TAIEXi abi raamistik aastateks 2020–2022, mille käigus valiti välja 54 liikmesriikide eksperti.

Alates COVID-19 pandeemia algusest andsid TAIEXi tervishoiueksperdid korrapärast abi. Toetuse eesmärk oli anda nõu meetmete kohta, mida rakendada viivitamata haiguse tõrjumiseks, ja aidata luua strateegilisem kriisiohjemehhanism. Eksperdid aitasid ka välja töötada vaktsineerimiskava ja -registri, millega tehti ettevalmistusi ELi heakskiidetud vaktsiinide tarnimiseks Küprose türgi kogukonnale.

TAIEX jätkas eraldusjooneülese kaubavahetuse toetamist. Muu hulgas tegid TAIEXi eksperdid 2020. aasta alguses korrapäraseid kartulite fütosanitaarkontrolle. Pärast pandeemia puhkemist ei saanud komisjon paraku enam saata Küprosele eksperte, et kontrollida korrapäraselt teatavaid tooteid, nagu on ette nähtud määrusega (EÜ) nr 866/2004.

4.3. Rahastamine (lepingud ja maksed)

4.3.1. Lepingud

2020. aastal võttis komisjon lepingulisi kulukohustusi 42,6 miljoni euro ulatuses, mis – võttes arvesse inim- ja rahaliste ressursside piiratust, puudulikku valmisolekut liidu õigustiku kasutuselevõtuks tulevikus ja projektide kestlikkust – tähendab, et mahajäämus lepingute sõlmimisel on likvideeritud.

4.3.2. Maksed

2020. aastal maksti välja 41 miljonit eurot (2019. aastal 35 miljonit).

4.4. Järelevalve

Komisjon vastutab otseselt enamiku projektide rakendamise eest (otsene eelarve täitmine). Komisjoni töötajate tehtava järelevalve tase on väga kõrge, hõlmates pidevat kontakti töövõtjatega, kohapealseid kontrolle, kohtumisi objektidel ja juhtkomiteede koosolekuid. Toetuste tugiüksus jätkas tehnilist abi pakkudes komisjoni abistamist toetuslepingute rakendamise järelevalves ning aitas toetusesaajatel kohaldada ELi õigusnorme toetuslepingute täitmise (sh allhangete) kohta.

Peale selle rakendab komisjon mitut lepingut eelarve kaudse täitmise raames. Rakendavad üksused, nagu ÜRO Arenguprogramm, Briti Nõukogu ja NI-CO, annavad komisjonile aru kooskõlas asjakohaste raamlepingutega. Komisjon on tihedalt kaasatud nende tegevuse igapäevasesse järelevalvesse.

4.5. Audit ja kontroll

Siseauditi talituse 2017. aastal korraldatud viimase auditi soovitused, mis puudutasid riigihangete valdkonnas rakendatavat sisekontrolli korda, on täielikult ellu viidud.

4.6. Hindamine

Tulemustele orienteeritud järelevalve projekti raames jätkati valitud meetmete läbivaatamist ja korraldati esimene kavandatud koolitus, et suurendada asjaomaste sidusrühmade sisekontrollialast suutlikkust. Kõnealuse järelevalve ekspertidelt saadud soovitusi asjakohasuse, tõhususe, tulemuslikkuse ja kestlikkuse kohta võetakse arvesse nii läbivaadatud meetmetes kui ka mujal.

2020. aastal jätkus abiprogrammi vahehindamine. Eesmärk oli anda üldine sõltumatu hinnang ja koguda tõendeid edusammude kohta, mis on tehtud abimääruses seatud eesmärkide saavutamisel aastatel 2013–2018. Lõpparuande projekt esitati 2020. aasta detsembris ja selles esitatud esialgsed järeldused on positiivsed.

4.7. Teavitamine, tutvustamine ja nähtavus

2020. aastal rakendati kokku 429 nähtavusele ja teavitamisele suunatud meedet, COVID-19ga seotud piirangute tõttu peamiselt veebis. Avaldati kolm inglis-, türgi- ja kreekakeelset voldikut, milles käsitletakse oskuste arendamist, eraldusjoone määrust ja keskkonda, ning algas veel kahe voldiku ettevalmistamine.

4.8. Konsultatsioonid Küprose Vabariigi valitsusega

Toimusid kohtumised Küprose Vabariigi valitsuse esindajatega, sealhulgas COVID-19 kriisi ajal. Komisjon tugineb omandiõiguse kontrollimisel ja kahe kogukonna tehniliste komiteede töö hõlbustamisel jätkuvalt koostööle valitsusega. Komisjon kohtub korrapäraselt alalise esindusega.

5. KOKKUVÕTE

Komisjon jätkab abimääruse alusel abi andmist, et hõlbustada Küprose taasühendamist, soodustades määruse kuue eesmärgi raames tehtava tööga Küprose türgi kogukonna majandusarengut. 2020. aastal keskenduti abi andmisel jätkuvalt valdkondadele, mis on liidu õigustiku nõuetele vastavuse saavutamise seisukohalt eriti problemaatilised.

Tulevaste programmide koostamisel võetakse pidevalt arvesse varasemat abi ja projektide küpsust. Jätkuvalt püütakse saavutada suuremat mõju prioriteetsetes valdkondades, kasutades vähem, kuid ulatuslikumaid meetmeid.

Komisjon on valmis eraldama vahendeid (sh abiprogrammi raames), et vajaduse korral toetada ÜRO egiidi all ühendamiskokkuleppe üle toimuvaid läbirääkimisi.